

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag
Postboks 132
7702 Steinkjer

Deres ref

Vår ref

Dato

17/2097-

21.06.2018

Reina kraftverk i Overhalla kommune - klagesak

Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag klager i brev av 18.07.2017 på Norges vassdrags- og energidirektorats (NVE) tillatelse av 27.06.2017 til bygging av Reina kraftverk.

NVE har vurdert klagen uten å finne grunnlag for å gjøre om sitt vedtak, og har oversendt saken til departementet i brev av 13.11.2017.

1. Bakgrunn

Clemens Kraft AS søkte 11.05.2015 om tillatelse til bygging av Reina kraftverk. På bakgrunn av høringsuttalelser og befaring, ble det lagt fram en revidert søknad den 18.10.2016.

Reina kraftverk vil utnytte et fall på 90 m i Reina med inntak på kote 120 og kraftstasjon på kote 30. Kraftverket er planlagt med en maksimal slukeevne på 3,87 m³/s, som utgjør 274 % av middelvannføringen. Kraftverket vil ha en installert effekt på 2,8 MW og ifølge søker gi en beregnet produksjon på 6,6 GWh. Det er i vilkår til konsesjonen fastsatt en minstevannføring på 60 l/s hele året.

NVE har kunngjort søknaden og sendt den på høring. **Overhalla kommune** anbefaler at det gis tillatelse til en utbygging på enkelte vilkår, bl.a. at det må utføres grunnundersøkelser og slippes minstevannføring. **Fylkesmannen i Nord-Trøndelag** frarår en utbygging etter opprinnelig utbyggingsplan men kan akseptere revidert. Fylkesmannen mener at tiltaket ikke vil redusere den lakseførende strekningen. **Miljødirektoratet** frarår en utbygging etter de opprinnelige utbyggingsplanene. **Sametinget** og **Direktoratet for Mineralforvaltning** har ingen merknader til saken.

Postadresse
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo
postmottak@oed.dep.no

Kontoradresse
Akersgata 59
oed.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org no.
977 161 630

Avdeling
Energi- og
vannressursavdelingen

Saksbehandler
Steinar Pettersen
22 24 61 39

2. NVEs vedtak

NVE oppsummerer sin vurdering av saken som følger i "KSK-notat 29/2017 Bakgrunn for vedtak Reina kraftverk":

"En utbygging av Reina kraftverk vil gi om lag 6,6 GWh/år i fornybar energiproduksjon til en kostnad noe over gjennomsnittet for kraftverk med endelig konsesjon pr. 1 kvartal 2016, og medføre redusert vannføring på en ca. 865 meter lang strekning av elva. Virkninger dette medfører kan etter vårt syn avbøtes i tilstrekkelig grad ved slipp av minstevannføring. De rødlistede lavartene rimnål og olivenlav vil trolig utgå fra utbyggingsområdet på grunn av skogshogst ved stasjonsområdet. Av hensyn til sikkerhet er det nødvendig å utføre grunnundersøkelser og vurdere behov for risikoreduserende tiltak i forhold til kvikkleireskred. Reina er sideelv til Namsen og dermed del av et nasjonalt laksevassdrag. For å hindre stranding av fisk skal det installeres omløpsventil i kraftverket. Det er også nødvendig å utforme inntak på en slik måte at nedvandrende ål blir hensyntatt. Gitt slike avbøtende tiltak mener vi ulemper ved tiltaket er akseptable, og at fordelene ved tiltaket i form av 6,6 GWh/år i fornybar energiproduksjon og lokal ringvirkning er større enn ulempene."

3. Klagen

Reina kraftverk vil ifølge Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag berøre lakseførende strekning i Reina, som er en viktig sideelv til Namsen, og mener at det er usikkerhet knyttet til grunnforholdene. Det pekes også på at nytten av Reina kraftverk ikke vil stå i forhold til ulempene.

Klager begrunner sin klage som følger:

1. Uavklart vedrørende påvirkning av anadrom laksefisk

Miljødirektoratet har anbefalt at konsesjonen avslås, ettersom Reina er en viktig sideelv til Namsen, et nasjonalt laksevassdrag og at det går laks helt opp til Estenhusfossen. I begrunnelsen for konsesjonen står det at dette er tilbakevist på en sluttbefaring, og at vandringshinder er ved planlagt kraftverk. Antagelsen om at det ikke går anadrom laksefisk over planlagt kraftverk er etter vår vurdering basert på for dårlig faglig grunnlag. Vi har vært i kontakt med lokale fiske- og friluftslivsinteresser som sier at det er observert laks ovenfor planlagt kraftverk. Dette stemmer overens med at det i lakseregisteret er Estenhusfossen på kote 140 som er vandringshindring. Vi mener det derfor må gjøres en grundigere tilleggsundersøkelse for å avgjøre hvorvidt det går laks og sjørret over planlagt kraftverk. Dersom dette er tilfelle bør konsesjonen trekkes tilbake.

2. Usikkerhet rundt kvikkleiresituasjonen

Kraftverket ligger under marin grense, i et område hvor det tidligere har gått kvikkleireskred. NVE skriver derfor i sin bakgrunn for konsesjonen at: «Av hensyn til sikkerhet er det nødvendig å utføre grunnundersøkelser og vurdere behov for risikoreduserende tiltak i forhold til kvikkleireskred». Vi mener at en geologisk grunnundersøkelse bør foreligge før en eventuell konsesjon gis. Konsesjonen må i alle fall trekkes tilbake dersom den

påkrevede grunnundersøkelsen viser at en utbygging vil føre til risiko for nye kvikkleireskred i området.

3. Samfunnsnytte vurdert opp mot naturinngrep

Generelt mener vi at naturinngrepene ved denne kraftutbygginga vil være større enn den samfunnsmessige nytten av kraftproduksjon. Den samla belastningen på Namsen-vassdraget som helhet er allerede svært høy. To eksempler i Overhalla på fornuftig energiinvesteringer er Overhalla barne- og Ungdomsskole og den nye barnehagen på Skage som begge har tatt i bruk det nyeste av teknologi for energisparing og lokal produksjon av solenergi.»

4. Departementets merknader

Tillatelse til Reina kraftverk kan gis om "fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser", jmfør vannressursloven § 25 første ledd. Departementet vil drøfte de merknadene fra klager som er nødvendig for å grunngi avgjørelsen. Departementet kan også ta hensyn til forhold som ikke er tatt opp av klager.

Samfunnsnytte og prissatte konsekvenser

Reina kraftverk vil ifølge revidert utbyggingsplan gi en beregnet produksjon på 6,6 GWh/år med en andel vinterproduksjon på 62 %. Spesifikk utbyggingspris er i konsesjonssøknaden beregnet til 4,3 kr/kWh. NVE har fått relativt store avvik fra søkers beregninger av kostnadene. Etter NVEs beregninger vil kraftverket ha en investeringskostnad på 37,4 mill. kr (kostnader 2016). Dette gir en spesifikk utbyggingspris på 5,7 kr/kWh.

På forespørsel fra departementet har søker lagt fram nye tall for produksjon og kostnader. Produksjonen er beregnet til 6,7 GWh til en kostnad på 32,2 mill. kr. Dette gir en spesifikk utbyggingspris på 4,76 kr/kWh.

Departementet har regnet på nåverdien av prosjektet basert på søkers nye opplysninger om produksjon og investeringskostnader, forventede driftskostnader og elsertifikatpris, samt et utfallsrom for kraftprisen slik NVE har modellert denne fram mot 2030 (høy/basis/lav). Departementet finner at prosjektet har en nåverdi nær null om en legger NVEs basisprisbane til grunn. Dersom departementet legger NVEs beregninger til grunn når det gjelder de prissatte konsekvensene, vil Reina kraftverk ha en negativ nåverdi i NVEs basisprisbane.

Det er normalt stor usikkerhet om kraftpriser fram i tid. Det er normalt også stor usikkerhet knyttet til prosjektets kostnader.

Nåverdien av prosjektet inngår i departementets vurdering av prosjektets samlede fordeler og ulemper. Departementet vil understreke at de samlede virkningene av tiltaket ikke er begrenset til det som kan prissettes. Tiltaket vil også ha virkninger på bl.a. natur, miljø og areal. Departementet ser også på miljøvirkningene av tiltaket og tar stilling til om tiltaket samlet sett kan vurderes som samfunnsøkonomisk lønnsomt, gitt usikkerheten i de prissatte virkningene.

Akvatisk miljø

Reina er en sideelv til Namsen, som er et nasjonalt laksevasdrag. For nasjonale laksevasdrag er det strenge regler for hva som kan tillates av vassdragsinngrep. I St.prp. nr. 32 (2006-2007), Om vern av villaksen og ferdigstilling av nasjonale laksevasdrag og laksefjorder, heter det i tabell 6.1 på side 73:

"Vannkraft

Tiltaket kan ikke gjennomføres når det fører til endring av naturlig vannføring, vanntemperatur, vannkvalitet eller vandringsforhold på lakseførende strekning som er av nevneverdig negativ betydning for laksen".

Det har vært en viss usikkerhet om hvor langt opp i Reina laksen kan vandre. Miljødirektoratet har uttalt, basert på bilde av strykparti ovenfor planlagt kraftstasjonsplassering, at det ikke kan fastslås med sikkerhet at absolutt vandringshinder er ved kote 30. Lakseregistrert oppgir absolutt vandringshinder ved Estenhusfossen på om lag kote 140.

Fylkesmannen har etter befaring slått fast at absolutt vandringshinder er ved planlagt kraftstasjonsplassering ved kote 30. NVE har lagt dette til grunn. Klager mener det ikke foreligger et tilstrekkelig faglig grunnlag for fastsettelse av hvor absolutt vandringshinder er, og mener at det derfor må gjennomføres tilleggsundersøkelser for avklaring av dette forholdet.

Departementet mener Fylkesmannens vurdering av dette spørsmålet må legges til grunn, slik NVE har gjort i sitt vedtak.

NVE har som et avbøtende tiltak forutsatt at det skal installeres en omløpsventil i kraftstasjonen som har en kapasitet på minimum 50 % av turbinens maksimale slukeevne. Omløpsventilen skal sikre at vanndekt areal nedstrøms kraftstasjonen ikke tørrlegges ved et utfall av kraftstasjonen.

Effekten av omløpsventiler har vært gjenstand for flere utredninger. Gjennom FoU-programmet *Miljøbasert vannføring* foreligger Rapport nr. 2 - 2012 *"Kriterier for bruk av omløpsventil i små kraftverk"*. Nylig er det gjennomført et FoU-prosjekt om drift av omløpsventiler som er publisert i NVE-rapport 2017 – 83 *"Optimalisert drift av omløpsventiler"*. Rapportene viser at det kan være en rekke faktorer som påvirker effekten av omløpsventiler, og at måten disse driftes på kan være av stor betydning.

Det er i dag vanlig praksis at det gis vilkår om omløpsventil i småkraftverk ovenfor anadrome strekninger for å minimere strandingsrisikoen for fisk ved utfall av kraftstasjonene. Ved riktig dimensjonering og drift, vil omløpsventiler kunne eliminere denne risikoen. Reina har en lakseførende strekning som i rapporten fra fiskeundersøkelsen utført av Rambøll, er oppgitt til 7,5 km. Nedenfor planlagt kraftstasjonsplassering endrer elva karakter, og er beskrevet på følgende måte av Bioreg, som har kartlagt det biologiske mangfoldet i tilknytning til konsesjonssøknaden:

"Nedenfor disse hølene [rett nedenfor planlagt kraftstasjonsplassering] flater elva betydelig ut og skifter karakter. Fra å være en smal renne i et noe kløftepreget landskap, flater den her ut og blir betydelig bredere, og med større innslag av gytegrus i høler og bak større steiner."

I Rapport nr. 2 – 2012 fra prosjektet *Miljøbasert vannføring* er det gitt følgende anbefaling:

"En strekning på ca. 5 km nedenfor kraftstasjonsutløpet må vurderes med tanke på verdi og mulige konsekvenser for laks og ørret, såfremt det ikke er samløp med større elv eller utløp i sjø eller innsjø innenfor denne elvelengden. Denne verdien benyttes kun som et utgangspunkt for mer detaljerte vurderinger."

Og videre, når det gjelder omløpsventilens kapasitet:

"Noen ganger er det nødvendig med grundige undersøkelser for å fastsette kapasiteten på ventilen. Grundige undersøkelser betyr kvantitative fiskeundersøkelser på strekningen, oppmåling av tverrprofiler og beregning av tørrfall ved ulike vannføringer. Dette er spesielt aktuelt i meanderende elver med stor variasjon i substrat og tverrprofiler på berørt strekning. Det er aktuelt å måle vannføring for å framskaffe data om sammenhengen mellom vannføring og vannstand i den konkrete saken."

Det er etter departementets syn i liten grad gjort rede for hvilke konsekvenser et utfall vil få for den nedenforliggende anadrome strekningen av Reina. Det er ikke gjennomført oppmåling av representative profiler i elva som grunnlag for å analysere strandingsrisikoen ved raske dropp i vannføringen, eller hvor langt et slikt dropp vil kunne ha negativ effekt. Det er derfor vanskelig å ha en sikker formening om hvilket omfang dette kan ha, men det er departementets oppfatning, på bakgrunn av omtalen av elvas karakter – som bekreftes av ortofoto – at risikoen for stranding av fisk i stor grad er tilstede ved et brått utfall av kraftstasjonen. Det er få sidebekker av noen størrelse som kan bidra til å redusere effekten av et vannføringsdropp. De første 2,5 km nedstrøms planlagt kraftstasjonsplassering kommer Ranabekken inn fra vest og Ombekken inn fra øst. Disse bekkene er relativt små sammenlignet med hovedelva.

Departementet legger derfor til grunn at uten en grundig kartlegging av den anadrome strekningen i Reina nedstrøms kraftstasjonen, må kapasiteten på omløpsventilen være 100 % av turbinens/turbinenes maksimale slukeevne.

Dersom tiltakshaver kan dokumentere at omløpsventilens kapasitet kan reduseres uten at strandingsrisikoen nedstrøms kraftstasjonen øker, kan dette behandles av NVE som en planendringssøknad på et senere tidspunkt.

I NVE-rapport 2017 – 83 *"Optimalisert drift av omløpsventiler"* framkommer det at omløpsventiler ikke alltid driftes på en slik måte at en oppnår den tiltenkte hensikt. Det vil derfor være viktig at det legges stor vekt på dette forholdet ved etablering av kraftverket. Departementet forutsetter derfor at omløpsventil(e) skal koples til kraftverkets styrings-system og testes ut med hensyn til funksjonalitet før kraftverket settes i ordinær drift.

Dokumentasjon på at utstyret fungerer etter hensikten skal legges frem for NVEs miljøtilsyn. Det skal legges betydelig vekt på valg, utforming og funksjonalitet av omløpsventilen i detaljplanleggingen.

Hensynet til naturmangfoldloven

Bestemmelsene i naturmangfoldloven § 7 og prinsippene i samme lov §§ 8—12 legges til grunn som retningslinjer for vedtak etter vannressursloven. Det vises i den sammenheng til forvaltningsmålene om naturtyper, økosystemer og arter i naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Disse forvaltningsmålene blir iaktatt ved departementets behandling etter vassdragslovgivningen.

Departementet mener at det etter § 5 må legges vekt på hensynet til laks og annen anadrom fisk i Reina, slik at gyte- og oppvekstområder ikke forringes som følge av en utbygging.

I tråd med naturmangfoldloven § 8, første ledd, om kunnskapsgrunnlaget, bygger departementets vurdering bl.a. på følgende:

- Søknad av 11.05.2015 med tilhørende rapporter om konsekvenser for biologisk mangfold, og egen rapport fra fiskeundersøkelse
- Beskrivelse av revidert utbyggingsløsning av 18.10.2016
- Innkomne høringsuttalelser
- NVEs bakgrunn for vedtak av 27.06.2017
- Søk i aktuelle databaser, som Miljødirektoratets lakseregister

Departementet finner at konsekvensene av tiltaket for anadrom fisk ikke er tilstrekkelig utredet. Det er ikke gjennomført kartlegging av anadrom strekning nedstrøms kraftverket som grunnlag for å fastsette kapasiteten på en omløpsventil. Omløpsventilens kapasitet må derfor settes til 100 % av maksimal slukeevne og det må legges betydelig vekt på at omløpsventilen skal fungere etter hensikten.

Kvikkleire

Klager anfører at tillatelsen til Reina kraftverk må trekkes tilbake dersom en grunnundersøkelse viser at det er fare for kvikkleireskred. NVE har forutsatt i sitt vedtak at grunnundersøkelse skal gjennomføres, og at det må gjennomføres risikoreduserende tiltak dersom det er fare for kvikkleireskred.

Departementet legger til grunn at NVEs forutsetninger og vilkår vil ivareta sikkerheten i forhold til kvikkleireskred ved en utbygging av Reina kraftverk. Departementet vil understreke at dersom det viser seg å være fare for kvikkleireskred, og dersom eventuelle tiltak i forbindelse med detaljplangodkjenningen blir vurdert til ikke å gi tilstrekkelig sikkerhet, vil en detaljplan ikke bli godkjent. Reina kraftverk kan da ikke bygges.

Oppsummering

Departementet legger til grunn at Reina kraftverk kan bidra med om lag 6,7 GWh fornybar energi. Prosjektet har en relativt høy utbyggingspris, men kan gi positive ringvirkninger lokalt og varige inntekter til søker, grunneiere og kommunen.

Reina kraftverk skal etableres med kraftstasjon ved om lag kote 30, som ifølge Fylkesmannen er vandringshinderet for anadrom fisk. På bakgrunn av Reinas status som del av et nasjonalt laksevasdrag, mener departementet at det må legges stor vekt på at en utbygging av Reina kraftverk ikke skal få negative konsekvenser for anadrom fisk nedenfor kraftverket. Det må derfor stilles krav om at det etableres omløpsventil som har en kapasitet på 100 % av maksimal slukeevne. Det må også legges betydelig vekt på optimalisering av driften av omløpsventilen.

Departementet finner at en utbygging av Reina i tråd med NVEs vedtak for øvrig vil ha små og akseptable ulemper for naturmangfold og andre interesser. Etter en samlet vurdering mener departementet at fordelene og nytten ved Reina kraftverk er større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser. Vilkåret for å gi tillatelse er således oppfylt, jf. vannressurslova § 25.

5. Departementets vedtak

Klagen fra Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag blir ikke tatt til følge. NVEs vedtak av 27.06.2017 opprettholdes.

Dette vedtaket kan ikke påklages, jmfør forvaltningsloven § 28, tredje ledd, første punktum.

6. Departementets merknader til konsesjonsvilkårene

Post 1: Vannslipp

For å unngå stranding av fisk i Reina ved eventuelt utfall eller rask nedkjøring av Reina kraftverk skal det installeres en omløpsventil med kapasitet på 100 % av kraftverkets maksimale slukeevne. Ved vannforbruk i kraftverket mindre enn omløpsventilens kapasitet skal omløpsventilen åpne for vannmengden som går gjennom turbinen(e) ved utfall. Omløpsventilen skal fungere slik at vannføringen nedstrøms kraftverket reduseres over så lang tid at fisk ikke strandar. Omløpsventilen skal koples til kraftverkets styringssystem og testes ut med hensyn til funksjonalitet før kraftverket settes i ordinær drift. Det skal legges betydelig vekt på valg, utforming og funksjonalitet av omløpsventilen i detaljplanleggingen. Dokumentasjon på at utstyret fungerer etter hensikten skal legges frem for NVEs miljøtilsyn.

Departementet viser utover dette til NVEs merknader til konsesjonsvilkårene i KSK-notat nr. 29/2017.

Med hilsen

Lars Christian Sæther (e.f.)
avdelingsdirektør

Steinar Pettersen
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Clemens Kraft AS
Fylkesmannen i Trøndelag
Miljødirektoratet
Norges vassdrags- og energidirektorat
Overhalla kommune